

نقد معماری معاصر ایران: سفارتخانه‌های جمهوری اسلامی

ساختمان‌های دولتی

کتاب اوّل

فَیْر طهّوری

عضو هیئت علمی گروه هنر
واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی

سرشناسه: طهوری، نیر، ۱۳۳۸-

عنوان و نام پدیدآور: نقد معماری معاصر ایران: سفارتخانه‌های جمهوری اسلامی / نیر طهوری.
مشخصات نشر: تهران: فرهنگستان هنر جمهوری اسلامی ایران، پژوهشکده هنر، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: هجده، ۴۳۵ ص.: مصور (رنگی)، عکس (رنگی)

فروست: نقد معماری معاصر ایران - ساختمان‌های دولتی: کتاب اول.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۴۵-۲۷-۷

یادداشت: کتابنامه: ص. ۴۵۳-۴۸۸.

عنوان دیگر: سفارتخانه‌های جمهوری اسلامی.

موضوع: ساختمان‌های سفارتخانه - طراحی و ساخت: Embassy buildings-Design and construction.

موضوع: معماری ایرانی - طرح و نقشه: Architecture, Iranian-Designs and plans.

شناسه افزوده: فرهنگستان هنر جمهوری اسلامی ایران، پژوهشکده هنر.

رده‌بندی کنگره: NA ۴۴۴۰

رده‌بندی دیویی: ۷۲۵/۱۷

شماره کتابشناسی ملی: ۷۵۰۷۰۰۷

پژوهشکده هنر و وابسته به فرهنگستان هنر

نقد معماری معاصر ایران: سفارتخانه‌های جمهوری اسلامی

ساختمان‌های دولتی: کتاب اول

نیر طهوری

صفحه‌آرا: میثم رادمهر

طراح جلد: حمید عجمی

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۹

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

چاپ: چاپخانه یاسین

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۴۵-۲۷-۷

کلیه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

نشانی: خیابان ولیعصر (عج)، بالاتر از تقاطع امام خمینی (ره)، نبش کوچه شهید حسن سخنور، پلاک ۲۹

تلفن: ۰۲۱-۶۶۹۵۶۱۹۰-۳، نمابر: ۰۲۱-۶۶۴۸۰۹۴۵، کدپستی: ۱۱۳۷۶۳۶۸۱۱

ایمیل: pub@aria.ac.ir

سایت پژوهشکده هنر: http://aria.ac.ir

نشانی فروشگاه مرکزی: خیابان ولی عصر، نرسیده به چهارراه طالقانی، شماره ۱۵۵۰، ساختمان مرکزی فرهنگستان هنر.

تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۹۰۹۹۰

نشانی فروشگاه اینترنتی: www.matnpublishers.ir

فهرست مطالب

فهرست تصاویر هفت	معماری و نقد ۲۷
سخن ناشر پانزده	سنت و مدرنیسم ۲۸
پیشگفتار هفده	وضعیت معماری معاصر ایران ۲۹
مقدمه ۱	ایران و اسلام ۳۲
	ایران و مدرنیته ۳۵
	دغدغه طرح هویت در معماری معاصر ایران ۳۹
	هویت سه فرهنگی ۴۴
	فصل سوم: سیری در معماری معاصر ۴۹
	مدرن بودن ۴۹
	معماری مدرن در ایران ۵۶
	مدرنیزاسیون رضاشاهی ۵۶
	نقش معماران ارمنی تبار در ورود و شکل‌گیری معماری
	مدرن ایران ۶۶
	الگوهای معماری در جهان امروز ۷۷
	معماری دانیل لیبسکیند: امضای معمار و هویت قومی
	- دینی ۸۱
	در میان خطوط ۸۴
	مدرنیسم و نومدرنیسم ۸۸
	بخش دوم
	فصل چهارم: مختصری درباره طراحان و طرح‌های منتخب .. ۹۵
	فرهاد احمدی ۹۵
	داراب دیبا ۱۳۷
	بخش نخست: کلیات
فصل اول: مبانی نظری ۷	
موضوع و پیشینه طرح ۷	
ویژگی‌های معماری سفارتخانه ۸	
معماری سفارتخانه: نمونه ویژه در معماری معاصر ایران ۹	
پیش از معماری معاصر ایران - سفارتخانه‌های	
جمهوری اسلامی ۱۱	
ساختار و روند مطالعه ۱۱	
فصل دوم: پیشینه و ادبیات تحقیق ۱۳	
پدیدارشناسی در معماری ۱۳	
فلسفه هایدگر: آغاز پدیدارشناسی در معماری ۱۳	
کریستوفر الکساندر و راه بی‌زمان ساختن ۱۵	
راز جاودانگی ۱۶	
کریستین نوربرگ شولتس و «پدیده مکان» ۱۸	
شولتس و مبانی رویکرد «زمینه محور» ۲۱	
شاعرانگی و پدیدارشناسی مکان ۲۳	
مکان در شعر مولانا ۲۳	
مکان در شعر حافظ ۲۴	

- حسین شیخ‌زین‌الدین ۱۴۹
- علی‌اکبر صارمی ۱۵۹
- ایرج کلانتری طالقانی ۱۷۷
- سیده‌های میرمیران ۱۸۷
- معرفی طرح‌های منتخب سفارتخانه‌ها ۲۰۷
- فرهاد احمدی
- سفارتخانه، کنسولگری و اقامتگاه سفیر، سنول، کره جنوبی ۲۰۸
- سفارتخانه و کنسولگری استکهلم، سوئد ۲۲۵
- داراب دیبا
- سفارتخانه برلین، آلمان ۲۲۹
- حسین شیخ‌زین‌الدین
- سفارتخانه توکیو، ژاپن ۲۳۸
- علی‌اکبر صارمی
- سفارتخانه و کنسولگری تیرانا، آلبانی ۲۴۲
- ایرج کلانتری
- سفارت ایران، دوشنبه، تاجیکستان ۲۴۸
- اقامتگاه سفیر، ایروان، ارمنستان ۲۵۲
- سفارتخانه و اقامتگاه سفیر، تفلیس، گرجستان ۲۵۳
- سیده‌های میرمیران
- سفارتخانه و سرکنسولگری بانکوک، تایلند ۲۵۸
- سرکنسولگری جمهوری اسلامی ایران فرانکفورت، آلمان ۲۶۳
- سفارت ایران، هراره، زیمبابوه ۲۷۱
- فصل پنجم: برنامه همایش ۲۷۳
- بخش اول
- نگاهی به سیر معماری ایران در سده اخیر ۲۷۳
- معرفی طرح‌ها از زبان خود معماران ۲۸۵
- سیده‌های میرمیران (مشاور نقش جهان پارس) .. ۲۸۵
- حسین شیخ‌زین‌الدین (مشاور باوند) ۲۹۰
- ایرج کلانتری (مشاور باوند) ۳۰۰
- علی‌اکبر صارمی (مشاور تجیر) ۳۰۴
- داراب دیبا (مشاور آتک) ۳۱۱
- فرهاد احمدی (مشاور دوران شهر) ۳۱۸
- بخش دوم: دیدگاه‌ها و نظرها
- گفت‌وگوها ۳۳۱
- معماری؛ هنر، فرهنگ و اندیشه ۳۳۱
- الگوهای معماری در جهان امروز ۳۳۲
- معماری پس از انقلاب اسلامی ۳۳۵
- میزگرد معماری ۳۳۵
- بخش سوم
- پرسش و پاسخ ۳۵۳
- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری ۳۷۷
- عوامل ضعف معماری و نقد ۳۷۹
- تجزیه و تحلیل دیدگاه‌ها و نظرات معماران مدعو ۳۸۳
- سیده‌های میرمیران ۳۸۳
- حسین شیخ‌زین‌الدین ۳۸۷
- ایرج کلانتری ۳۸۹
- علی‌اکبر صارمی ۳۹۶
- داراب دیبا ۴۰۱
- فرهاد احمدی ۴۰۴
- سخن پایانی ۴۱۱
- منابع ۴۴۷

پیشگفتار

پدیدارشناسی در معماری است. طرح‌ها بر اساس گزارش توجیهی و توصیف خود طراحان، و نیز آن‌گونه که پدیدار شده‌اند، مورد بحث قرار می‌گیرند. همچنین، هریک از این آثار با توجه به مسائل خاص خود بررسی می‌شوند، نه بر پایهٔ ایدئال‌های ذهنی که در عالم واقع امکان ظهور نمی‌یابند. بر این مبنایه و توان بالفعل معماری معاصر ایران بهتر و روشن‌تر مشخص می‌شود.

کتاب با در برداشتن مباحث نظری و عینی و اجرایی، متناسب با موضوع در پنج فصل به همراه نتیجه‌گیری تنظیم شده است. فصول اول و دوم و سوم، به مطالعات نظری پژوهش اختصاص دارند. با توجه به رویکرد پدیدارشناسی، مهم‌ترین آراء پدیدارشناسان در معماری و نیز مباحث نقد و مسائل فرهنگی ایران، مسئلهٔ هویت در جهان معاصر و نیز نگاهی کوتاه به سیر تاریخی معماری معاصر ایران از آغاز دورهٔ پهلوی تا کنون مورد توجه قرار گرفته است. دو فصل بعدی مشخصاً به طرح سفارتخانه‌ها و ذکر ویژگی‌های آنها، معرفی و دیدگاه‌های شخصی هریک از معماران در طراحی به طور عام می‌پردازد، و در طراحی سفارتخانه‌ها به طور خاص. با توجه به آنچه در پنج فصل مذکور آمده، نتیجه‌گیری بحث دربارهٔ موضوع این پروژه بزرگ و مسائل دخیل در طراحی نمونه‌های اجرا شده و صورت نهایی حاصل از برآیند توانایی‌ها، پایان بخش این مطالعه است.

این کتاب اولین مجلد از یک طرح پژوهشی دوجلدی است با موضوع نقد معماری معاصر ایران در بخش دولتی که به بررسی و نقد مهم‌ترین پروژهٔ معماری دولتی ایران، «سفارتخانه‌های جمهوری اسلامی»، اختصاص دارد. موضوع جلد دوم معماری مذهبی و مساجد ایران پس از انقلاب اسلامی است. کتاب حاضر، که برآمده از طرح پژوهشی اینجانب در زمان عضویت در هیئت علمی پژوهشکده هنر فرهنگستان هنر است، به معرفی و ارزیابی نتیجهٔ اندیشه و نظر، و تلاش‌های عملی تعدادی از برجسته‌ترین معماران معاصر ایران در طراحی و اجرای ساختمان‌های نمایندگی جمهوری اسلامی در کشورهای خارجی می‌پردازد. به همین مناسبت در همایشی که به همت پژوهشکدهٔ هنر فرهنگستان هنر در آبان‌ماه ۱۳۹۲ برگزار شد، شش تن از طراحان سفارتخانه‌ها دعوت شدند تا در همایشی یک‌روزه، ضمن معرفی طرح‌ها و نظرات خود از مسائل و مشکلات عینی که در حین طراحی و کار و اجرای این پروژه خاص با آن روبه‌رو بوده‌اند، سخن بگویند و نیز به پرسش‌هایی در این زمینه پاسخ دهند. بنابراین، محور اصلی این پژوهش بر نتایج حاصل از همایش مذکور استوار است، و بیش از آنکه پژوهشی کتابخانه‌ای و براساس فرضیات و ذهنیات دور از واقع و سلیقه‌ای باشد، بر مبنای واقعیت رخ داده صورت گرفته است. رویکرد پژوهش، شیوهٔ